

**Напрацьований позиційний документ учасників ради
«Позашкільна освіта в умовах децентралізації»
м. Київ, 11 травня 2018 року**

На виконання Закону України «Про позашкільну освіту» (Відомості Верховної Ради України, 2000, № 46, ст.393) 11 травня 2018 року у м. Києві проведена ради з теми: «Позашкільна освіта в умовах децентралізації».

Захід проводився за участю представників Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, голів об'єднаних територіальних громад (або представників, керівників гуманітарного напрямку), директорів облЕНЦ (СЮН).

Організаторами заходу виступили Міністерство освіти і науки України, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України.

Захід проводився з метою обговорення стратегії розвитку позашкільної освіти, нового формату існування позашкільля в умовах децентралізації, а також пошуку ефективних шляхів розвитку позашкільля в умовах реформування освітньої галузі України.

Учасники ради відзначають, що позашкільна освіта має вагоме значення і є сьогодні одним із найбільш важливих інститутів виховання і соціалізації дітей та молоді, створює умови для формування національної ідентичності, соціального розвитку та творчої самореалізації дітей, сприяє їхній соціальній захищеності та професійній орієнтації, профілактиці негативних проявів у молодіжному середовищі. Система позашкільної освіти України також є провідною у вирішенні завдань організації дозвілля молоді, що є одним із 15 пріоритетних напрямів у роботі з молоддю, визначених Генеральною Асамблеєю ООН у Всесвітній програмі дій, що стосуються молоді.

У розвитку позашкільної освіти України наявні як позитивні, так і негативні тенденції. Так, до початку реорганізаційних процесів у системі позашкільної освіти працювало 246 закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. На даний час в системі Міністерства освіти і науки України діє 130 еколого-натуралістичних центрів (станцій юних натуралістів).

На сьогодні залишаються нерозв'язаними наступні проблеми: недотримання місцевими органами влади й управління освітою Закону України «Про позашкільну освіту» щодо збереження і розширення мережі позашкільних навчальних закладів; поступове скорочення кількості гуртків і творчих об'єднань, а відтак і дітей, які навчаються у позашкільних навчальних закладах всіх без винятку регіонів України; незадовільне матеріально-технічне забезпечення позашкільної освіти місцевих рівнів (особливо районних і сільських).

Учасники заходу, обговоривши актуальні питання розвитку позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю в Україні,

РЕКОМЕНДУЮТЬ:

у напрямі «Перспективи розвитку позашкільної освіти, законодавчого закріплення її статусу в умовах реформування системи освіти, децентралізації та суспільних викликів»:

- в умовах децентралізації звернути увагу на особисту відповідальності керівників місцевих органів виконавчої влади та освіти всіх рівнів щодо дотримання положень Закону України «Про позашкільну освіту», і, насамперед, збереження і розширення мережі гуртків, секцій, дитячих об'єднань закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, насамперед, районної і міської ланок, без права їх перепрофілювання, перепідпорядкування, злиття, закриття, вилучення земельних ділянок, спортивних і спортивно-оздоровчих приміщень та передачі їх, наявного обладнання і техніки в оренду;
- сприяти розробленню та упровадженню регіональних комплексних програм зі зміцнення освітньо-розвивальної і матеріально-технічної бази еколого-натуралістичних центрів (станцій юних натуралістів) шляхом поліпшення їхнього ресурсного забезпечення за рахунок збільшення відрахувань з місцевих бюджетів;
- сприяти вирішенню питання щодо забезпечення умов на здобуття позашкільної освіти різними шляхами, зокрема: створювати нові заклади позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю через організацію філій; організувати роботу гуртків на базі закладів загальної середньої освіти; керуватись Законом України «Про співробітництво територіальних громад», залучати на договірній основі заклади позашкільної освіти, що розташовані на території інших громад;
- з метою забезпечення рівного доступу дітей до позашкільної освіти, сприяти збільшенню творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного профілю у сільській місцевості;
- поширення дії програми „Шкільний автобус" на заклади позашкільної освіти;
- відпрацювання економічних моделей для ресурсного забезпечення позашкільних закладів освіти еколого-натуралістичного профілю, в тому числі і в межах державно-приватного партнерства;
- створення умов для консолідації зусиль зацікавлених державних структур, громадських організацій, бізнес-спільноти, розвитку позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в регіоні;
- удосконалити співпрацю органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями, установами та організаціями щодо розвитку позашкільної освіти еколого-

натуралістичного напрямку в умовах децентралізації її управління та фінансово-економічного і матеріально-технічного забезпечення.

у напрямі «Стратегія розвитку позашкільної освіти, нового формату існування позашкільля в умовах децентралізації»:

- сприяти розробленню і упровадженню нормативних документів щодо оновлення відповідно до чинного законодавства фінансово-економічних і правових засад діяльності закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю;
- розвиток інфраструктури позашкільних закладів еколого-натуралістичного профілю, у тому числі за рахунок забезпечення інвестиційної привабливості;
- забезпечення підтримки єдиного інформаційного простору позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку;
- актуалізувати науковий і методичний супровід позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, сприяти розробленню, публікації і впровадженню сучасного науково-теоретичного та якісного програмно-методичного забезпечення позашкільної освіти;
- розробка програмно-методичне забезпечення позашкільного освітнього процесу еколого-натуралістичного напрямку, розробка різнорівневих, диференційованих та варіативних програм, навчально-методичних посібників, які допоможуть дитині, підлітку усвідомити свої можливості, оволодіти загальнолюдськими цінностями, професійно самовизначитися;
- розвиток і підтримка інноваційних педагогічних технологій, дослідницько-експериментальної роботи, педагогічного проектування, спрямованих на розробку сучасної моделі закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку;
- висвітлення проблемних питань позашкільної освіти у засобах масової інформації, які сприятимуть подальшому підвищенню її престижу та ролі у формуванні особистості юних громадян України.

у напрямі «Освітня функція як основа діяльності сучасного закладу позашкільної освіти»:

- через організацію роботи навчально-дослідних земельних ділянок закладів загальної середньої та позашкільної освіти; шкільних садів; теплиць, зоолого-тваринницьких комплексів, куточків живої природи, учнівських виробничих бригад, учнівських лісництв створювати сприятливі умови для забезпечення профільної та професійної освіти учнівської молоді, а також залучати до практичної природоохоронної роботи;
- розробка програмно-методичного забезпечення з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку нового покоління (програми, підручники, посібники, електронні засоби навчання);

- створення системи підвищення професійної компетентності педагогів із новітніх форм, технологій організації навчально-виховного процесу, оволодіння основами педагогічного менеджменту, що дозволяє більшості педагогів працювати на рівні педагога-менеджера;
- забезпечити умови для ефективної діяльності еколого-натуралістичних центрів (станцій юних натуралістів) щодо створення умов для розвитку особистості, здобуття якісної позашкільної освіти на безоплатній основі дітьми і молоддю із соціально незахищених верств населення, дітей переселенців із тимчасово окупованого Криму та зони АТО, а також дітьми та молоддю з особливими потребами;
- створення оптимальних умов для розвитку особистості кожного учня, реалізації його творчих здібностей, підвищення його самореалізації та самооцінки шляхом впровадження інноваційних форм навчання та виховання учнів на основі компетентнісного підходу;
- актуалізувати виховний потенціал системи позашкільної освіти, орієнтувати соціально-педагогічні виховні системи закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю на виховання свідомих громадян України, які знають і поважають її історію і культуру, готові сприяти її розвитку; формувати у зростаючої особистості цінності та компетентності, необхідні для життєдіяльності в сучасному європейському співтоваристві.

м. Київ, 11 травня 2018 року